

to smo zaničevani, preganjani, obrekovani in zasmehovani. To lakko bereš vsak dan v „Slovenecu“ in „Domoljubu“. Ker nečemo biti krmavci in hlapeci gotovih ljudi v politiki — so nam iz katoliškega maščevanja napovedali boj na nož, na življenje in smrt. Poprej se bi te največji razbojnik usmilil in ti dal košček kruha kakor tak le po imenu kristjan. Od takšnih politikov ne pričakuj pravice, usmiljenja in dobre — službe! Ako bi jaz hotel postati politički cokljari in hinavec, dobim precej to, kar ti želiš.

Pa postani! Jaz hočem na vsak način priti v Ljubljano in ti moraš vložiti prošnjo; nočem in nočem biti več v teh hribih; oh, ubogi moji otroci!

Gospod urednik, ako bi Vi imeli takšne vojne, bi bili že stokrat Slomškar. Čudim se res, da jih je do sedaj komaj 160. Če bi Jaklič ne objavil tega, bi jaz nikdar tega ne verjel, saj je ravno on pisal o zadnjem zborovanju Slomškarjev v Bohinju, da je bila udeležba taka, da bo liberalnih učiteljev kmalu konec. To je res katoliška logika in morala. Jaz sem mislil, da jih je blizu 2000. ne pa samo 500, kakor ste mislili Vi — zdaj pa to razočaranje. Kar se tiče mene, gospod urednik, ne vem, kako se bo zgodilo z menoj. Brzkone bom premagal moral kapitalirati. Spisati bom moral prošnjo; čeprav imam gospoda Lampeta v želodecu, se mu mislim iti prvemu pokloniti, pokazati mu certifikat zveze Slomškarjev in prositi ga prav ponižno za kako primerno službo v Ljubljani, čeprav je to nemoralno in obsodbe vredno — služba je služba, kruh je kruh, Ljubljana pa Ljubljana! Vrag naj vzame moralo in logiko, jaz postane na ta način vender-le katoliški mož, v veliko jezo vseh liberalcev, v veliko veselje svoje soproge in posebno pa prečastitega gospoda dr. Lampeta, ki bo zopet dobil enega katoliškega učitelja več, Vas pa g. urednik, od samega ponosa ne pogledam več!

Bodoči 161. katoliški učitelj.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani. registrirana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca aprila: K 72.709.20.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znakih. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znakov se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2 2.—1/2 3. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

Življenje, šola in narodnost.

(Dalje.)

V naravnem oziru ne moremo o tem priti do jasne rezultata. Tudi kriva sodba človeka ne izpremeni stališča. Vzemimo, da smatra kdo jablano za hruško; na vsak način ne poneha jablana dajati jabolk, pa daje hruške. Drugače je pri pravosti. Tu se pravostni nasledki človeškega dejanja ne posredujejo z naravnimi močmi, temveč po človeški sodbi. Ta podrejuje posamezna dejstva v zapoved in določa s poveljem vezane posledke, ki so spoštovanje, sramota, sila, moč, kazni in pohvala. Kakor zapazimo pri naravnem, da kriva sodba stvari ne izpreminja, tako je tudi v pravstvenem oziru. Ne zasledimo tedaj le protislovja, temveč krivo mnenje se združuje z njega uresničenjem in zmoto v pravstvenem življenju. Krivice v pravstvenem svetu ne prihajajo žalibog s prestopkom ukaza, temveč večinoma iz krive uporabe ukaza. V ukazih pravosti je tukaj malo pomoči! v pravu, posebno pa v privatnem pravu se je že od nekdanj iskaloro poročstva za pravo uporabo zakonov. Iz tega so izšli posebni zakoni, ki določajo pravilno, trdno in urejeno postopanje za posredovanje dejstev. To pa zahteva od k razsodbi poklicanih oseb znanstvene predizobrazbe. Tem mora biti zagotovljeno kolikor mogoče od prizadetih strank neodvisno mesto v življenju. Ako so mnenja strokovnjakov glede naravnih vprašanj brez kakih zagotovil veliko manj izpostavljena napadom kakor mnenja sodnikov glede pravnih vprašanj in ako celo sodnije nasprotno odločujejo, ne zadene to sodnikov, temveč lastnost prava,

ki mu manjka doslednosti in popolnosti, ki izjemoma obstoji pri naravi.

V vsakem času in pri vseh narodih je bilo nezadovoljstva z obstoječim pravom. V enem pogledu se interesi vladajoče hiše in pa najvišjega duhovenstva niso ujemali z interesi ljudstva ali gospodujočih ljudskih slojev. V drugem so zapovedi s svojo rastočo splošnostjo zadele tudi slučaje, ki nanje postavodajalec najmanje ni mislil. Končno je uporaba postav postala tako otežkočena, da se ni moglo ogniti krivim sodbam. Medtem, ko smo imeli postave z pravostjo za pomanjkljive, je bilo naravno, da se napravi za pravstven svet nekaj takega, kar bi odstranjevalo te pogrške in storilo soglasje med pravostjo in blaginjo. Ne le umetnost in vera, tudi veđa je priskočila v pomoč. Vera je po najugodnejši poti premaknila cilj na popolnoma drugi svet in prepustila nadaljno uresničenje najmodrejšemu in vsegamočnemu. Veda ni mogla ubrati te ceste; ona je morala ustvariti smoter za to življenje. V tem smislu so delovale od nekdanj razne utopije, ki še dandanes prevladujejo pri socialistih in komunistih.

Za resnejo znanost se snuje vprašanje, ali ima pravstvenost večno izpremenljivo jedro ali ne. Večinoma načrtov razločuje tu bistveno jedro od nebistvene zunanosti in pripušča le poslednjemu izpremenljivost. Vsi načrti, ki izvirajo iz kakega stvarnega vira, se prilagodijo slučajnosti, v kateri se uresničujejo. Ker pa bistva pri omikanih narodih starega veka in pri sirovih narodih sedanjosti v več ozirih ne zasledimo, se je iznašel pravstveni napredek, ki je zaradi njega pravstvenost kulturnih narodov sedanjosti edinole pravi, tako se tolmačijo napake pravstnosti prejšnjih časov in sedanjih sirovih narodov, ki se nahajajo še na nižji stopnji omike kot nepopolnost in je zato brez veljave.

Realizem, ne priznavajoč stvarnega principa v pravstnosti, ni tega mnenja. Zanj velja zgodovina in opazovanje, da je vsebina prava in morale pri različnih narodih in v različnih dobah neenaka, zdaj v počasnejem, zdaj v hitrejšem tempu in izpremembi, kar se bo dogajalo vselej. Opazovanja so dognala, da se ta razlika ne omejuje le na pojedine reče ne-bistvene dele pravstnosti, temveč na najvažnejše točke ravno tako kakor na manj važne. Celo pri najomikanejših narodih starega veka je veljalo suženjstvo za pravstnostni pojav, vojna, ki je cele dežele in rodove opustošila in uničila, je bila pravno in pravno dopustna. Brezpravje tujecev, izpostavljanje otrok so gotovo določbe, ki se prištevajo najbolj bistvenim točkam pravstnosti. Iz tega je jasno, da ne obstoja razlika med bistveno in ne-bistveno vsebino pravstnosti, ki se nanjo idealizem toliko naslanja. Nasprotja pri narodih in časih velja v glavnem kakor v stranskem oziru. Vse to dokazuje realizem in pravi, da vsebina pravstnosti ne temelji na kakem stvarnem principu. Zaradi tega odpade tudi kritika različnih dežel in dob. Vse je potem kot skupen nalog avtoritet, ki nastopijo v vsaki pokrajini in so kot take enako pravstvene. Ako se hoče iskati razliko v veljavi teh avtoritet, bi se jo moralo dobiti le na korist in blagor pravstnosti in prava. (Konec.)

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

V nedeljo, dne 19. t. m. popoldne napravi ljubljansko učiteljsko rodbinski izlet v gostilno pri Fortuni na Vodovodni cesti št. 26. Socialni odsek.

Vabilo k glavni redni skupščini društva učiteljev in šolskih prijateljev za okraj ljubljanska okolica o priliki desetletnice obstanka tega društva, ki se bo vršila dne 3. junija t. l. ob 9. uri v „Narodnem domu“ v Ljubljani s sledečim dnevnim redom:

1. Pozdrav predsednika.
2. Poročilo tajnika.
3. Poročilo blagajnika.
4. Pregled letnega računa.
5. Volitev dveh računskih preglednikov.
6. Volitev društvenega vodstva.
7. Volitev delegatov za „Zavezino“ zborovanje v Mariboru.
8. Nasveti.

K polnoštevilni udeležbi vabi

o d b o r.

Učiteljsko društvo za postojnski okraj je imelo svoj 23. redni občni zbor v Postojni dne 6. maja t. l. Udeležba je bila vzlic skrajno neugodnemu vremenu jako dobra.

Zborovalce je najprej v izbranih besedah pozdravil naš mnogoletni predsednik tov. D. Česnik, in sicer pred vsemi iz Ljubljane došlega g. prof. Orožna ter našega okraj. šol. nadzornika g. I. Thumo. Dalje se spominja rajnkih tovarišev — članov Lj. Petticha, Ljud. Kranjca in A. Bezga, katerim v počaščenje se dvignejo vsi navzoči.

Končno omenja tudi 40letnico našega državnega šolskega zakona ter podeli na to besedo g. prof. Orožnu.

Le-ta v skoro enournem govoru navede o „D o m o z n a n s t v u“ toliko zanimivega, da se mu vse zbrano učiteljsvo ob sklepu govora navdušeno zahvali.

Zlasti je ugajala zemlje pisna slika „Ljubljana“ in g. profesor je obljubil ves govor priobčiti v „Popotniku“.

Zatem sta prečitala svoja „Podrobna učna načrta za kmetijski pouk v naših ljudskih šolah“ tovariša A. Skala za vipavski sod. okraj, Janko Grad za ostale tri sod. okraje postojnskega šolskega okraja.

Ker se priobčita načrta v U. T., zato o njih ničesar ne poročam. Omenjam le toliko, da je izjavil g. okraj. šol. nadzornik, da je zlasti Gradov načrt izvršljiv le v onih kmetijskih nadaljevalnih tečajih, ki bi se prirejali za nad 14 let stare učence.

Iz nadaljnega tajnikovega poročila doznajemo, da je imelo društvo v preteklem letu en občni zbor in eno odborovo sejo; tako malo pa le zaradi preobširnega društvenega okoliša. Priredilo pa je slavnostni koncert v Postojni v proslavo 60letnega cesarjevega vladanja. Koncert je donesel 200 K čistega dobička „Učit. konviktu“.

Poleg tega smo še zvedeli iz tega poročila, da se je število naročnikov na „Domače ognjišče“ v našem okraju od lanskega leta podvojilo, onih na „Popotnika“ pa neznatno dvignilo.

Rednih članov je imelo društvo 66, podpornih 5 in 3 častne. Tajnikovo poročilo se na to odobri.

Za njim poročita blagajnik, ki izkazuje 891 K 77 h dohodkov in 755 K 17 h stroškov, torej prebitka 136 K 60 h.

Poleg tega ima društvo še eno hranilno knjižico z zneskom 450 K 36 h, ne všteti 4 letnih obresti, ter 1 delež pri „Učiteljski tiskarni“.

Račune so pregledali in v popolnem redu našli: Starman, Čenčič in gdč. Azman; zaradi česar se je dalo blagajniku absolutorij.

Pri točki „volitve“ se na predlog tov. M. Kalana z vzklikom voli zopet dose-danji odbor, le namesto odstopivšega predsednika Fr. Mrcine pride v odbor tov. Fr. Grum iz Vipave.

Za delegate so bili izbrani tovariši: J. Čenčič, Fort. Lampret in gdč. M. Dovganova. Namestnika sta: Fr. Grum in Jos. Kobal.

Za rajnka tovariša in društvena člana Lj. Kranjca ter A. Bezga se dovoli za njiju nagrobna spomenika donesek po 80 K.

S tem je bil izvršen skoraj tri ure trajajoč občni zbor, ki ga tov. predsednik zaključil s trikratnimi „Slava“ klici na našega miroljubnega cesarja, kateremu pozivu se navdušeno odzove zbrano učiteljsvo.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za laški okraj. Vršeč prevzeto dolžnost napram cenjenim tovarišem in zanimajočemu se občinstvu, prinašamo poročilo o društvenem zborovanju Učit. društva za Laško.

Sicer nam je čemerikavi Jupiter Pluvij mnogo udeležbe preprečil, a vsekako se nas je zbrala nadpolovična večina dne 2. majnika t. l. v Bimskih Toplicah, kjer smo radostnega srea pozdravili tudi došle ljube in drage goste.

Iz podavanja tov. Jurkovega-Razborskega smo posneli, da se je oživila nova struja prazgodovinskega raziskavanja, ki je na doseganje epohalne uspehe lahko ponosna. Na čelu te moramo imenovati našega rojaka stotnika Žunkoviča, katerega nad vse zanima za Slovence neprecenljiva knjiga ki je ravnokar pri Prombergerju v Olomucu v kratki dobi 2 let doživela že četrto izdajo. Ta izdaja je znatno izpopolnjena in edina svoje vrste. Istotam je izišla tudi brošurica ravnatelja „Stowika“ enake vsebine: „Die Slaven“. Iz obeh izvemo po neovrgljivih dokazih, da smo Slovani prvotni in najstarejši prebivalci v Evropi. Najmarkantnejši dokazi za to so izkopani zgodovinski spomeniki (kameni, zaponi, lonci, situle, cekini, sarkofagi) s slovanskimi napismi iz dobe rimskega gospodstva pred Kristovim rojstvom.

Napisani so deloma v runah, deloma v grškem alfabetu, vsakemu Slovincu umljivo. Druge vrste dokazi so citati iz grških in rimskih klasikov, Plutarh, Strabo, Herodot, Caesar, Claudij, Plinij star., Tacit, Ptolomej itd. Tretje vrste dokazi so slovanska imena krajin, dežel, rek, gora, mest, trgov v rabi še dandanes po takih krajih, ko že več stoletij nobenega Slovana ni tam.

V očigled tej razkriti resnici se bo moralo Slovonom krivično zgodovinopisje popraviti. Da pridemo tako pozno do veljave, je dejstvo, da dose-danji starinoslovci slovansčine niso bili zmožni. — Podavatelj je žel zaslužen aplavz. — Nato smo se podali k Vandžuri,

kjer smo bili po ceni prav imenitno pogoščeni. Prav dobro smo se imeli in nabrali si zopet kreposti za nove napore. Posebe se zahvaljujemo še odličnim gostom, vabeč jih na zopetni poset v juliju. Živela Črne in dr. Lašič Ferdol!

Saleško učit. društvo priredi v četrtek, 20. majnika, izlet na Goro Oljko.

Ker ima ta izlet v prvi vrsti zabaven namen, se bo obravnavalo pri zborovanju le najnujnejše društvene zadeve. Tov. Košutnik nam bo pa v šaljivi obliki podal spomine na naš zadnji izlet na Goro Oljko ter bo z njemu lastno dovtipnostjo povedal toliko veselega, da bo vsak pozabil na morebitne muke dolgega pota ter se prav od srea smejal!

Zaradi obeda se je oglašiti pri tov. J. Kranjcu — Šmartno ob Paki.

Tovariši iz sosednih društev ter prijatelji šole in narave dobro došli!

Na veselo snidenje!

Odbor.

Savinjsko učit. društvo je zborovalo dne 29. aprila t. l. ob skoraj polnoštevilni udeležbi na Gomilskem. Prečitalo se je več okrožnic „Zveze“, med drugimi ona o napadih v „Gospodarju“ in „Straži“ na učiteljsvo, o koncertu v Mariboru, dopis „Zveze“, da se razpisujejo vse učiteljske službe v „Tovarišu“ ter da se dela nato, da bodo vbodoče naše uradne konference slovenske. Zaraditega se je vnela živahna debata, po kateri se je sprejel enoglasno predlog, da imajo biti konference vbodoče popolnoma slovenske. O tem predlogu se bo razpravljalo pri letošnji uradni konferenci. Nato je referiral tov. Meglič o učiteljevem ugledu in značaju. Skrbno sestavljen in z dobrim humorjem za-beljeni referat, v katerem je tov. Meglič posegel precej nazaj v „stare čase“, je bil sprejet s splošnim odobravanjem. Občni zbor se vrši meseca julija, prihodnje zborovanje pa na Polzeli, kjer predava prof. Lautar o svoji računici.

Goriško.

Sežansko učiteljsko društvo. Dne 6. t. m. je imelo naše učiteljsko društvo svoj redni občni zbor v šolskem poslopu v Sežani. Vreme ni bilo Bog ve kako lepo, a vendar bi bila udeležba lahko večja. Saj nas je pri društvu 66, a pri tem zborovanju nas ni bila niti polovica. Bilo nas je s 6 gosti iz tržaške okolice šele okoli 30. To ni častno za nas. Marsikateri daljni kolega je bil v naši sredi, pogrešali pa smo več bližnjih kolegov in kolegij.

Ob 10. predpoldne otvori tov. predsednik zborovanje z nagovorom, v katerem je omenjal razsodbo upravnega sodišča glede petletnin, o čimer so posebno starejši kolegi občutno oškodovani. To je res fatalno, da se mora vleči povsod za nami kot rdeča nit denarno vprašanje. Omenjal je tudi došlo peticijo Tržaškega učiteljskega društva glede ustanovitve slovenskih paralel na tržaški gimnaziji. Goriško društvo nas je pa povabilo na Gregorčičev dom in grob o priliki odkritja spominske plošče pokojnemu skladatelju Volariču.

Presrečno je pozdravil mile nam goste, ki so prihitali med nas, da prežive par ur z nami v veselju in zadovoljstvu.

Tajnik nam je čital zapisnik zadnjega zborovanja, podal letno poročilo, kar je storil tudi blagajnik. Zadnji je konstatiral stalni napredek društva v številu članov. Toda blagajnica je vedno suha. Kron ni ni ni.

Finančni minister je na stalnem dopustu po krivdi nemarnih kolegov in kolegij. Tako se moram nehoti dotakniti zopet denarnega vprašanja. Sramotno je za učiteljsvo, da mora njegova organizacija bolehati na kronični denarni krizi.

Glavna točka dnevnega reda je bil vsekakor referat „O naših parlamentih“, ki ga je res izbornost sestavil in govoril tov. Hreščak. Z zdravim humorjem in pikrim sarkazmom prepleteno poročilo je zbuvalo splošno senzacijo. Upam, da ga tovariši priobči v tem cenjenem listu, saj je važen tudi za druga društva, ker ima mnogo zdravih idej za sanacijo nezdravih razmer marsikaterega učit. društva.

Glavne misli njegovega izvajanja so bile: Zborovanja naj bodo res parlamentari, toda brez pretepos, brez palie in pesti.

Skupen smoter imejmo pred očmi, a delo v dosego smotra naj si delimo.

Rajši manj sklepov, ne preveč zborovanj, več dela.

Zborovanja naj bodo dnevi dela, ne prazniki za nas.

Sedanje razstave duševnega indiferentizma naj se pretvorijo v razstave pridnosti, dela in zdrave klike.

Odbor naj ne kima več in se lovi za referenti in referati kakor mačka za mišo.

Na občnem zboru naj se poda osnutek delovanja za vse leto naprej. Odbor naj izbira referente, ravno tako se naj določujejo referati itd. Do zdaj ni bilo tu nikakega reda. Referati so bili najrazličnejših tendenc in mnogokrat so se skrivale med blestečimi frazami pleve. Če bomo vedeli že v naprej za snov predavanj, bo omogočena dobra kritika.

Zborovanja bi morala biti kričanje uma svetlih mečev. Odbor bi moral dosti več delati, saj ni njegovo opravilo le določanje kraja in časa zborovanja in iskanja referenta. A tudi udje nismo do zdaj izpolnjevali svojih dolžnosti.